

***CHECK YOUR CZECH:
DO-IT-YOURSELF
CZECH LANGUAGE
COUNSELLING
OVER THE INTERNET***

karel oliva

Institute of the Czech Language
Academy of Sciences of the Czech Republic
oliva@ujc.cas.cz

PART ONE:

HISTORICAL/NATIONAL/SOCIAL CONTEXT

„DOBROVSKÝ DID IT ALL WRONG“

- ✘ Czech national revival: 1775 – 1850
Dobrovský, Jungmann, Presl, ...
- ✘ Language revival based on romantic sentiments of „good old Czech“
Brethren's Bible (1579-94)
lack of Czech *élite* after recatolization

CONSEQUENCES:

- × Substantial gap between literary and colloquial Czech (no native speakers of anything like lit. Cz)
- × phonemics (ý – ej: **mýdlo**/mejdlo
protetic „v“: **olej**/volej)
- × morphology („progression of dual“
i/y – ma: s **muži** / s mužema
 s **hrady** / s hradama
 „regression of imperfect of auxiliary“
bych/bysem (byjsem)
bychom/bysme (byjsme))
- × less in lexicon (germanisms mostly eliminated) and syntax

CONSEQUENCES:

Literary Czech is the „first foreign language to be mastered at school“,

resulting in uncertainty among non-linguists about this artificial language

vs.

high social prestige of lit. Czech,
irreplaceable as means of cultural communication

=> need for regulating (and counselling) body

INSTITUTE OF THE CZECH LANGUAGE

AS

A LANGUAGE REGULATING/COUNSELLING BODY

- × 1902: *Pravidla českého pravopisu*
(1941, 1957, 1993)
- × 1917: journal *Naše řeč*
(<http://nase-rec.ujc.cas.cz>)
- × 1936: language counselling service
(letters, phone)
- × 1998: language counselling service (e-mail)
- × by 2005 traffic incompatible
with scientific character of the institute

PART TWO: INTERNET COUNSELLING APPLICATION

- ✘ expertise on „what the public wants“
(i.a. collection of tens of thousands of e-mails)

- ✘ mostly required:
 - + morphology (flection)
 - + formal orthography:
 - ✘ punctuation (comma)
 - ✘ capitalization
 - ✘ spelling (and „correctness“) of loanwords

- Main page
- About (in Czech)
- Help (in Czech)
- Mobile version
- Visit rates (in Czech)
- Česká verze

- Related links (in Czech):
- Frequently asked questions
 - Enquiries of the week
 - Language Counselling Service

Wordlist Section

Word forms search.

Reference Section (in Czech)

General explanations of grammatical and orthographical phenomena.

[Expand all sections](#)

- [+ Pravopis](#)
- [+ Pravopis – interpunkce](#)
- [+ Pravopis – velká písmena](#)
- [+ Tvarosloví – podstatná jména](#)
- [+ Skloňování obecných jmen](#)
- [+ Skloňování osobních jmen](#)
- [+ Skloňování zeměpisných jmen a názvů institucí](#)
- [+ Tvarosloví – přídavná jména](#)
- [+ Tvarosloví – slovesa](#)
- [+ Větná stavba](#)
- [+ Slootovorba](#)
- [+ Morfematika](#)
- [+ Zkratky, značky, čísla a číslovky](#)
- [+ Dopisy a grafická úprava písemností](#)
- [+ Příručka Pravidla českého pravopisu a lingvistické pojmy](#)

Internet Language Reference Book

- [Main page](#)
- [About \(in Czech\)](#)
- [Help \(in Czech\)](#)
- [Mobile version](#)
- [Visit rates \(in Czech\)](#)
- [Česká verze](#)
- Related links (in Czech):
 - [Frequently asked questions](#)
 - [Enquiries of the week](#)
 - [Language Counselling Service](#)

Word forms search.

datum

hyphenation: da-tum¹
 gender: neuter

	singular	plural
nominative	datum ²	data
genitive	data	dat
dative	datu	datům
accusative	datum	data
vocative	datum	data
locative	datu	datech
instrumental	datem	daty

examples: *datum porady; kalendářní data*

- Links to the explanations (in Czech):
- [¹Dělení slov](#)
 - [²Skloňování jmen středního rodu zakončených na -um, -on, -ma](#)

Last modified on 6 June 2008.

The word form also occurs (disregarding diacritic signs and case) in the following entries:

- [poznámenat](#)
- [splatnost](#)
- [symbolický](#)
- [třetí](#)

Internet Language Reference Book

Main page

About (in Czech)

Help (in Czech)

Mobile version

Visit rates (in Czech)

Česká verze

Related links (in Czech):

Frequently asked questions

Enquiries of the week

Language Counselling Service

Word forms search.

aplikovat

hyphenation: ap-li-ko-vat¹

	singular	plural
1st person	aplikuji, aplikuju ³	aplikujeme
2nd person	aplikuješ	aplikujete
3rd person	aplikuje	aplikují, aplikujou ³
imperative	aplikuj	aplikujte
past tense	aplikoval	
adjectival past passive participle	aplikován	
adverbial present active participle, masc.	aplikuje ²	aplikující
adverbial present active participle, fem. + neut.	aplikujíc	
adverbial past active participle, masc.	aplikovav ²	aplikovavše
adverbial past active participle, fem. + neut.	aplikovavši	
verbal noun	aplikování	

examples: *V praktické medicíně nebyly doposud tyto metody aplikovány. Vypěstované kmenové buňky aplikujeme infuzí.*

Links to the explanations (in Czech):

¹[Dělení slov](#)

²[Přechodníky](#)

³[Slovesa vzorů mazat, brát, krýt, kupovat \(mažu – maži, ořu – orám, kryjí – kryjou\)](#)

Last modified on 22 July 2008.

Internet Language Reference Book

- Main page
- About (in Czech)
- Help (in Czech)
- Mobile version
- Visit rates (in Czech)
- Česká verze
- Related links (in Czech):
- Frequently asked questions
- Enquiries of the week
- Language Counselling Service

Word forms search.

datum

hyphenation: da-tum¹
 gender: neuter

	singular	plural
nominative	datum ²	data
genitive	data	dat
dative	datu	datům
accusative	datum	data
vocative	datum	data
locative	datu	datech
instrumental	datem	daty

examples: *datum porady; kalendářní data*

- Links to the explanations (in Czech):
- ¹[Dělení slov](#)
 - ²[Skloňování jmen středního rodu zakončených na -um, -on, -ma](#)

Last modified on 6 June 2008.

The word form also occurs (disregarding diacritic signs and case) in the following entries:
[expirace](#)

Internet Language Reference Book

- [Main page](#)
- [About \(in Czech\)](#)
- [Help \(in Czech\)](#)
- [Mobile version](#)
- [Visit rates \(in Czech\)](#)
- [Česká verze](#)

Wordlist Section

Word forms search.

The word form is not an entry word, but it occurs (disregarding diacritic signs and case) in the following entries:

- [hoře](#)
- [hořet](#)
- [hrůza](#)

Reference Section (in Czech)

General explanations of grammatical and orthographical phenomena.

[Expand all sections](#)

- [+ Pravopis](#)
- [+ Pravopis – interpunkce](#)
- [+ Pravopis – velká písmena](#)
- [+ Tvarosloví – podstatná jména](#)
- [+ Skloňování obecných jmen](#)
- [+ Skloňování osobních jmen](#)
- [+ Skloňování zeměpisných jmen a názvů institucí](#)
- [+ Tvarosloví – přídavná jména](#)
- [+ Tvarosloví – slovesa](#)
- [+ Větná stavba](#)
- [+ Slovotvorba](#)
- [+ Morfematika](#)
- [+ Zkratky, značky, čísla a číslovky](#)
- [+ Dopisy a grafická úprava písemností](#)
- [+ Příručka Pravidla českého pravopisu a lingvistické pojmy](#)

- Related links (in Czech):
- [Frequently asked questions](#)
 - [Enquiries of the week](#)
 - [Language Counselling Service](#)

Internet Language Reference Book

- Main page
- About (in Czech)
- Help (in Czech)
- Mobile version
- Visit rates (in Czech)
- Česká verze
- Related links (in Czech):
- Frequently asked questions
- Enquiries of the week
- Language Counselling Service

Word forms search.

hořet

hyphenation: ho-řet¹

	singular	plural
1st person	hořím	hoříme
2nd person	hoříš	hoříte
3rd person	hoří	hoří
imperative	hoř ²	hořte
past tense	hořel	
adjectival past passive participle		
adverbial present active participle, masc.	hoře ³	hoříce
adverbial present active participle, fem. + neut.	hoříc	
verbal noun	hoření	

examples: *Auto se převrátilo na střechu a začalo hořet. Na Jarově⁴ hořelo osm aut, zřejmě vinou žháře.*

Links to the explanations (in Czech):

- ¹[Dělení slov](#)
- ²[Rozkazovací způsob sloves 4. tř. \(leč – léči\)](#)
- ³[Přechodníky](#)
- ⁴[Velká písmena – ulice, třídy, nábřeží, náměstí, mosty, sady](#)

Last modified on 6 December 2007.

INDIVIDUAL WORDS SECTION

- × Full declension and „bonus info“
- × Declension based on *Pravidla*, normative and other dictionaries (incl. *Dict. of Neologisms*), corpora ...
- × Incl. rarely used forms (pl. of „poslech“)
- × Division of lemma
- × „Bonus info“ – based on FAQs
to individual word
- × Missing: info on „notorious wrong forms“

Internet Language Reference Book

- [Main page](#)
- [About \(in Czech\)](#)
- [Help \(in Czech\)](#)
- [Mobile version](#)
- [Visit rates \(in Czech\)](#)
- [Česká verze](#)

- Related links (in Czech):
- [Frequently asked questions](#)
 - [Enquiries of the week](#)
 - [Language Counselling Service](#)

Wordlist Section

Word forms search.

Reference Section (in Czech)

General explanations of grammatical and orthographical phenomena.

Hledaný výraz "stupňování" byl nalezen v těchto výkladech:

- [view](#) Stupňování přídavných jmen a příslovčí
- [view](#) Změny samohlásek a souhlásek při odvozování slov

Expand all sections

- + [Pravopis](#)
- + [Pravopis – interpunkce](#)
- + [Pravopis – velká písmena](#)
- + [Tvarosloví – podstatná jména](#)
- + [Skloňování obecných jmen](#)
- + [Skloňování osobních jmen](#)
- + [Skloňování zeměpisných jmen a názvů institucí](#)
- + [Tvarosloví – přídavná jména](#)
- + [Tvarosloví – slovesa](#)
- + [Větná stavba](#)
- + [Slovotvorba](#)
- + [Morfematika](#)
- + [Zkratky, značky, čísla a číslovky](#)
- + [Dopisy a grafická úprava písemností](#)
- + [Příručka Pravidla českého pravopisu a lingvistické pojmy](#)

Internet Language Reference Book

- Main page
- About (in Czech)
- Help (in Czech)
- Mobile version
- Visit rates (in Czech)
- Česká verze

General explanations of grammatical and orthographical phenomena.

Stupňování přídavných jmen a příslovčí

- [1 Tvoření druhého a třetího stupně přídavných jmen a příslovčí pomocí přípon](#)
- [2 Užití příslovce víc, více](#)

1 Tvoření druhého a třetího stupně přídavných jmen a příslovčí pomocí přípon

Nejrozšířenější příponou pro druhý stupeň přídavných jmen je přípona *-ejší/-ější*: *hodnější, příjemnější, vážnější, žádanější, obtížnější, modernější* apod. S touto příponou konkuruje u některých přídavných jmen přípona *-ší*, která se přidává ke kořeni přídavného jména: *hustší/hustější, čistší/čistější, hrubší/hrubější, pustší/pustější, snazší/snadnější, zazší/zadnější*. Některá přídavná jména se stupňují jen pomocí přípony *-ší*, např. *hladší, kratší, krotší, mladší, nižší, sladší, užší, vratsí, hlušší, plošší, sušší, tišší*. Pouze malá skupina prvotních dvojslabičných přídavných jmen na *-ký* (*hebký, hezký, trpký*...) tvoří druhý stupeň z úplného kmene na *-k* pomocí pouhého *-í*, přičemž toto *-k* alternuje s *-č*: *hebcí, hezcí, křehčí, křepčí, lehčí, měkčí, mělčí, tenčí, trpčí*. Vzácně může alternovat toto *-í* s příponou *-ejší*: *křepčí/křepčejší, mělčí/mělčejší*. Neexistuje však v češtině žádné přídavné jméno, které by v druhém stupni mohlo končit jak na *-ší*, tak na *-č* a u něhož bychom si mohli mezi oběma variantami libovolně vybrat. Nemáme např. *lehší, tenší, lepčí* ani *menčí* a také výslovnost [lepčí, menčí, kratčí, slabčí] je nespisovná.

U přídavného jména *horký* je plně spisovný druhý stupeň *horčejší*, v jazykové praxi však běžný není.

Nepravdělně tvoří tvary druhého stupně přídavná jména *dlouhý (delší), malý (menší), velký (větší), dobrý (lepší), zlý (horší)*. Má-li přídavné jméno *zlý* význam: „který úmyslně ubližuje, škodí“, je spisovný také druhý stupeň *zlejší*. Je to alternativní tvar, kterého uijeme, pokud by podoba *horší* byla (kontextově) málo zřetelná. Tvaru *zlejší* se užívá také při gradování: *Odjakživa byla zlá, ale teď je ještě zlejší*. Podobně se někdy užívá i *špatnější* místo *horší*.

Třetí stupeň se tvoří připojením předpony *nej-* k druhému stupni: *nejlehčí, nejměkčí, nejkrásnější*.

Druhý a třetí stupeň se tvoří takřka neomezeně od přídavných jmen vyjadřujících vlastnost a hodnocení (i v přeneseném významu). Existují však i přídavná jména, která stupňovat nelze, např. různá přídavná jména vztahová. Sotva řekneme *kamennější sůl*, ale v přeneseném významu lze říci *kamennější výraz tváře, kamennější divadlo, nechceme být ještě kamennější školou než...*, *pointou literatury je učinit kámen ještě kamennější* atd. Nestupňují se dále např. přídavná jména na *-cí*: *vzrušující, zlepšovací, hasící, rychleschnoucí, domácí*, dále přídavná jména druhově přivlastňovací, např. *psí, medvědí, kuřecí*, a některá další, např. od příslovce odvozené *letošní*.

Přídavné jméno *optimální* není třeba stupňovat, ale stupňované tvary tolerovat lze. Do češtiny bylo toto přídavné jméno přejato z latiny. Patří k latinskému podstatnému jménu *optimum*, resp. k přídavnému jménu *optimus*, což je tvar třetího stupně přídavného jména *bonus*, dobrý, a znamená „nejlepší“. Utvoříme-li od tohoto tvaru pomocí pravidelné české stupňovací přípony tvar druhého stupně *optimálnější* a od něj dále pomocí předpony *nej-* tvar třetího stupně *nejoptimálnější*, vyjadřujeme, nadbytečně, dvakrát totéž a pravdu mají ti, kdo tyto tvary z tohoto důvodu odmítají. Na druhé straně však lze argumentovat tím, že přídavné jméno *optimální* znamená (jak se lze dočíst v Slovníku spisovné češtiny) relativně nejlepší, nevhodnější, nejpříhodnější. Optimálnost je vlastnost relativní. V tomto smyslu mluvíme o *optimálních* neboli (*relativně*) *nejpříznivějších* podmínkách pro život, přejeme si mít *optimální* neboli (*co*) *nejlepší* podmínky pro práci, dietologové nám doporučují *optimální* neboli (*co*) *nejzdravější* stravu apod. *7. optimálních* kandidátů lze pak dále vybírat a zvolit

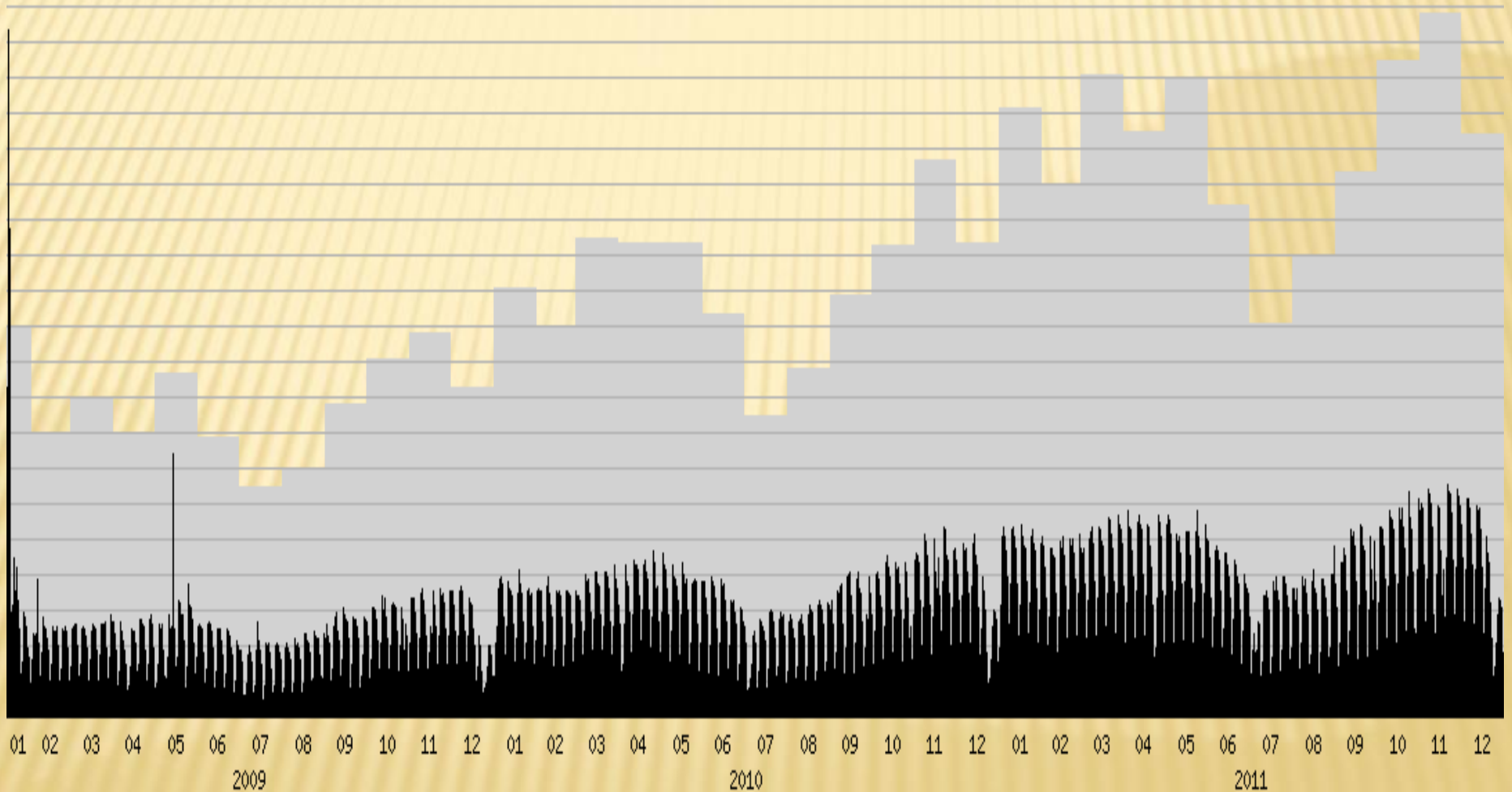
REFERENCE SECTION

- ✗ ***NOT*** a systematic grammatical description
- ✗ Rather, based on FAQs to grammar and orthography
- ✗ Based on *Pravidla* and standard grammars, but also individual case-studies, articles, etc.
- ✗ Oriented on non-linguists: more instructive, more detailed, with rich exemplification

VISIT RATES AND IMPACT

- ✘ Since launching in January 2009:
16 mil. individual visits (search engines not counted, as far as possible ...),
from over 700 thousand IP addresses
- ✘ Average daily visit rate: 20 thousand,
on schooldays over 24 thousand
- ✘ Mostly popular with students, government offices and newspaper redactions
- ✘ Most frequently visited www-site of AS CR

Visit Rates – per day and (summatively) per month

PART THREE: DESIDERATA FOR THE FUTURE

- ✘ Info on „notoriously wrong“ forms:

datumu, dvěmi, pěti set padesáti šesti, bojejí, ...

- ✘ extension to (at least) 100 000 lexemes
- ✘ complex lexical info: style, pronunciation, division of all forms, valency/collocability, meaning(s), etymology ...
- ✘ more intelligent user support

GAINS IN A NUTSHELL

Public demand for the Internet access to language data of the kind presented is enormous:

- ✘ substantial positive contribution
to language culture
- ✘ excellent PR for the Institute (and Academy)